

Hans Huijbers, LTO

'Terug naar een cyclische en duurzame landbouw'

Hans Huijbers is al lang bezig met het onderwerp 'mest', te lang naar zijn eigen zin. 'Ik roep het al jaren: onze sector gaat hier alleen niet uitkomen. Ik pleit voor een vrij radicale omslag in het denken, van probleem- naar oplossingsgericht. 'Verbeter de grond, begin bij jezelf.'

Toen hij een jaar of zeven geleden bij LTO aantrad als portefeuillehouder duurzaamheid, mest & mineralen, stelde Huijbers zijn collega's een vraag: 'We zijn nu al bijna 30 jaar bezig met het zoeken naar oplossingen voor het mestvraagstuk, maar het is ons als sector niet gelukt. Is het niet eens tijd dat wij de overheid vragen om dwingende regelgeving; een mestwet, die bedrijven met mestoverschotten dwingt tot mestverwerking?' Dat was even schrikken voor veel mensen, maar als je er wat dieper over nadent, is verwerking heel logisch. Eeuwenlang stroomde het afvalwater van huishoudens gewoon ongezuiverd de gracht of de sloot in. Tot we ons medio twintigste eeuw realiseerden dat we inmiddels met zoveel mensen waren, dat dat problemen met het milieu begon op te leveren en dat we rioolwaterzuiveringsinstallaties nodig had-

den. In de landbouw zie je eigenlijk dezelfde ontwikkeling: vroeger kon een boer de mest van zijn veestapel gewoon gebruiken op z'n eigen weide- of akkergrond. Maar inmiddels hebben we met z'n allen zoveel dieren, dat er meer mest wordt geproduceerd dan de grond aankan. En dus zullen we die mest moeten verwerken.'

Dit voorstel werd Huijbers aanvankelijk door veel boeren niet in dank afgenomen, maar na de nodige discussie kreeg hij de sector mee. Dit leidde in 2014 tot de eerste Mestwet. *Is Huijbers nu een tevreden man?* 'Ja en nee. Ik ben enorm trots dat onze sector deze ommezwaai heeft durven maken. We zitten nu nog in een soort inregelfase van de Meststoffenwet, waarbij regionale verschillen moeten worden gefinetuned. Dat heeft te maken met de verschillen in de

ondergrond: op zandige gronden moet meer mest worden verwerkt dan in bijvoorbeeld veenweidegebieden. Als dat eenmaal geregeld is, verwacht ik een zeer positief effect van deze wet op het milieu. Tegelijkertijd zie ik een risico. Er zijn namelijk ook mensen die het doel van de wet oprekken en hem gebruiken om hun veestapel uit te breiden. Maar dat was niet de bedoeling van dit plan!

Wat voor mogelijkheden ziet u voor verwerkte mest?

Huijbers: 'Je ziet hier iets bijzonders gebeuren. Fosfor dat ooit ons land is binnengekomen in sojaschroot, grondstof voor veevoer, kan via mestverwerking als opgewerkt fosfaat rendabel worden geëxporteerd. Als je dan weet dat over een paar decennia de fosfaatmijnen wereldwijd leeg zijn, en dat

tegelijkertijd voor alle vormen van leven fosfaat onmisbaar is, dan besef je dat dit een uiterst belangrijke ontwikkeling is. Ik durf te beweren dat een echte circulaire economie niet kan bestaan zonder mestverwerking.'

Dus mestverwerking is maar een deel van de oplossing?

Huijbers: 'We moeten terug naar een cyclische en duurzame landbouw. Een circulaire economie is alleen mogelijk als je daarin de bodem betreft. Verbeter de grond, begin bij jezelf: boeren zullen nóg meer moeten gaan optreden als verzorgers en beschermers van de ondergrond en de natuur. Dat doen ze al vaak, want ze zijn gewend te denken in termen van meerdere generaties. Dan zou

het ook wel enorm stom zijn om de grond slecht te behandelen. Boeren zijn zuinig op grondwater. Ik geloof ook niet dat er één boer is, die nu expres te veel mest in de grond brengt, terwijl hij weet: 'Dat water moeten mijn kleinkinderen later drinken.'

Regionale projecten

'Ik zie dat ook terug in de projecten die vooral in de kwetsbare gebieden op zandgronden zijn ontstaan tussen boeren, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Die zijn enorm belangrijk, onder andere omdat veel boeren weer moeten leren dat de bodem een levend organisme is dat zorg en aandacht nodig heeft. Veel boeren weten precies hoeveel kunstmest een perceel nodig heeft, maar herstel van bodemleven vergt

andere kennis. Kennis waar de sector nu veel in investeert. Ik ben zelf al jaren enthousiast deelnemer aan Schoon Water voor Brabant en ik heb daar veel nieuwe inzichten gekregen en gedeeld! Ook in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer zie ik nieuwe samenwerkingen en oplossingen ontstaan en daar ben ik blij mee. Ik denk dat we aan de vooravond staan van een overgang van generiek naar gebiedsspecifiek beleid. Het is belangrijk om te kunnen vaststellen wat precies de oorzaak van een bepaalde overschrijding of lozing is. En als een boer weet waar hij verantwoordelijk voor is, dan gaat hij dat oplossen. Er is volgens mij geen boer in Nederland die vindt dat hij het recht heeft om te vervuilen.'

Wat is mestverwerking?

Er worden drie systemen onderscheiden, van klein naar groot. Het begint met verwerking op de boerderij zelf, waarbij een verschil wordt gemaakt tussen een dunne en een dikke fractie. De dunne fractie bestaat voor een groot deel uit fosfaat dat op de eigen boerderij wordt gebruikt in plaats van kunstmest. De dikke fractie gaat naar een verwerkend bedrijf, waar het wordt gehygiëniseerd: gedurende langere tijd verhit tot 70 °C. Hierna kan deze mest worden verkocht, met name richting het buitenland.

Een tweede systeem is regionale verwerking, waarbij een aantal boeren in een bepaald gebied samen een verwerkingsbedrijf opricht. Ook hier worden de dunne en de dikke fracties gescheiden. Maar de dunne fractie wordt nu via omgekeerde osmose geconcentreerd tot een dikkere fractie met veel stikstof en kali, die kan worden toegepast als kunstmestvervanger.

Ten slotte zijn er nog de grootschalige bedrijven, die bij de lokale of regionale verwerkers de dikke fractie ophalen en volledig indrogen. Er blijft dan een organische fosfaatmest over, die als korrels eenvoudig kan worden getransporteerd en geëxporteerd; een perfecte vervanger van kunstmest.

Kunt u aangeven hoe LTO probeert dit vraagstuk verder te brengen?

Huijbers: 'Wij lobbyen er in Brussel hard voor om de dunne fractie uit de verwerkte mest 'stikstofconcentraat' te mogen noemen. Want dan kunnen boeren het gebruiken als vervanger voor kunstmest, wat bedrijfseconomisch natuurlijk interessant is. Maar het belangrijkste is de verbetering van de kwaliteit van de grond door organische mest. De bodem is een levend organisme, dat je moet voeden. Voor landbouw is organische stof nodig. Als je dat niet aanvult, gaat de bodemkwaliteit achteruit. Maar als dat aanvullen alleen nog mag met chemische middelen, kunstmest dus, wordt het er op termijn niet beter op en put je de grond uiteindelijk volledig uit. En een gedegeneerde bodem leidt tot meer uitspoeling,

waardoor de problematiek alleen maar toeneemt. Op die manier werken strengere normen voor fosfaten en nitraten uit dierlijke mest een hoger gebruik van kunstmest in de hand. Daarmee zijn we momenteel bezig met een systeem dat parasiteert op de kwaliteit van de bodem.'

Integrale aanpak

Een oplossingsrichting die momenteel veel aandacht krijgt, is verhogen van het organische stofgehalte in de bodem. Hier ziet Huijbers kansen voor iedereen: 'Als je de bodem gezonder maakt door het organische stofgehalte jaarlijks met bijvoorbeeld 0,04% te verhogen, sla je een groot aantal vliegen in één klap. Het leidt tot veel beter vasthouden in de bodem van mineralen, dus tot minder uitspoeling. Maar het heeft ook een hogere opbrengst voor de boer tot gevolg, tegen lagere kosten, omdat hij minder of geen kunstmest hoeft te kopen. En het leidt tot minder gebruik van fossiele brandstoffen voor de productie van kunstmest, en daarmee vermindering van CO₂-uitstoot en het vastleggen van enorme hoeveelheden CO₂ in de bodem. Een gezonde, weerbare bodem is ook beter bestand tegen perioden van droogte of juist wateroverschotten. Dat zijn dus allemaal oplossingen

voor grote maatschappelijke problemen, zoals klimaatverandering, voedselkwaliteit en voedselzekerheid, nitraatuitspoeling, waterkwaliteit, drinkwatervoorziening, enzovoort.'

Innovatie door samenwerking

'Dit alles begint dus met mestverwerking. In mest zitten 38 grond- en hulpstoffen, die we met innovatieve technieken kunnen recyclen en kunnen hergebruiken. Het is mijn doel dat Nederland dit als eerste ter wereld op een betaalbare manier voor elkaar krijgt. In dat geval kun je de zuivere organische stof, koolstof, onbepaald terugbrengen in de bodem om die te verbeteren. Mest is geen eindproduct; het is het begin van de circulaire economie! Het kan de basis zijn voor nieuwe allianties, doordat andere stakeholders deze mogelijkheden ook beginnen te zien. Zo gaan wij met de Unie van Waterschappen kijken hoe we biomassa die zij uit sloten baggeren, kunnen inzetten als bodemverbeteraar. Binnenkort bezoek ik een rioolwaterzuiveringsinstallatie in Denemarken waar door toevoeging van verse koemest aan het slib de energieopbrengst van de zuivering is verdubbeld. Dat biedt dus ook kansen voor samenwerking in ons land!'

'BOEREN EN TUINDERS HEBBEN OPLOSSINGEN VOOR WERELDPROBLEMEN'

Nitratconcentraties bóven de norm

Onderzoek van Alterra ten behoeve van de 'ex ante' evaluatie van het mestbeleid (januari 2017) toont aan dat ook met aangescherpte gebruiksnormen de nitraat- en KRW-normen in 2027 niet in alle regio's gehaald zullen worden. Met name in de zuidelijke Zandregio worden dan naar verwachting nog steeds nitraatconcentraties bóven de norm aangetroffen. Daarnaast laten de resultaten van het RIVM-onderzoek zien dat in de toekomstige situatie in meerdere grondwaterbeschermingsgebieden voor drinkwater de nitraatnorm in het ondiepe grondwater overschreden wordt of dreigt te worden.